

ZMIGAJ SE!

(drugi del)
Učna enota 3

Avtorica

Jana Žigon

Predmet

Slovenščina na šolah s slovenskim učnim jezikom in dvojezičnim slovensko-italijanskim poukom v Italiji

Ciljna skupina

Prvo- in drugostopenjske srednje šole

EDUKA2

Čezmejno upravljanje izobraževanja / Per una governance transfrontaliera dell'istruzione
Projekt financira Program sodelovanja Interreg V-A Italija-Slovenija s sredstvi
Evropskega sklada za regionalni razvoj /
Progetto finanziato nell'ambito del Programma di Cooperazione Interreg V-A
Italia-Slovenia 2014-2020 con il Fondo europeo di sviluppo regionale

Delovni sklop 3.1.3

Skupno načrtovanje in realizacija didaktičnega gradiva in pilotnih aktivnosti za podporo
pri poučevanju manjšinskih in regionalnih jezikov /
Condivisione e realizzazione di materiali didattici e azioni pilota di supporto
all'insegnamento delle lingue minoritarie e regionali

Učne enote za potrebe poučevanja slovenščine na šolah s slovenskim učnim jezikom
in slovensko-italijanskim dvojezičnim poukom v Italiji /
Unità didattiche per l'insegnamento dello sloveno nelle scuole con lingua
d'insegnamento slovena e insegnamento bilingue italiano-sloveno in Italia

NASLOV

ZMIGAJ SE! (drugi del)
Učna enota 3

AVTORICA

Jana Žigon

UREDнице

Matejka Grgič, Polona Liberšar, Maja Melinc Mlekuž

DELOVNA SKUPINA

Mateja Belina, Christina Biber, Maja Brajkovič, Tina Frandolič, Matejka Grgič, Vesna Jagodic,
Polona Liberšar, Martina Pettiroso, Franci Vaupotič, Jana Žigon

ZALOŽNIK

SLORI – Slovenski raziskovalni inštitut

VODJA PROJEKTA

Zaira Vidau

LEKTORIRANJE

Mirjam Furlan Lapanja

GRAFIČNO OBLIKOVANJE IN PRELOM

Ilaria Comello, Grafica Goriziana – Gorica

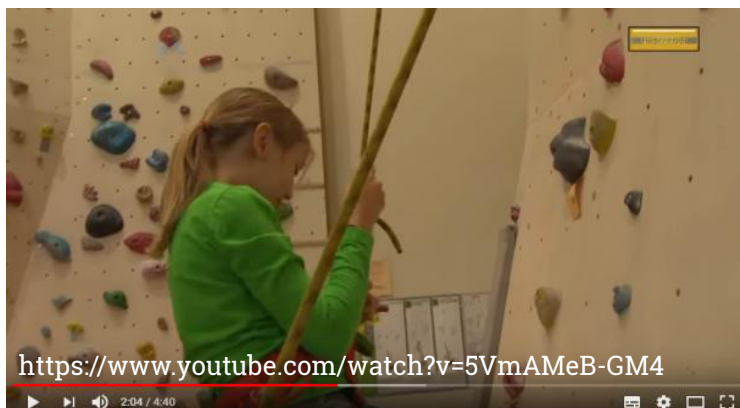
Vsebina publikacije ne odraža nujno uradnega stališča Evropske unije. Za vsebino dokumenta je odgovoren izključno
Slovenski raziskovalni inštitut (SLORI).

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in študijski knjižnici v Trstu
COBISS.SI-ID 10572012

Trst, 2019

EDUKA2

1. Oglej si posnetek o plezanju.

1.1 Na podlagi slišanege v prispevku odgovori na vprašanja.

Kako se plezalec_plezalka pripravi na trening plezanja?

Kaj si pred začetkom plezanja rečeta plezalec in tisti, ki ga varuje? Zakaj je to smiselno?

Kako rečemo izboklinam na steni, na katere se opremo med plezanjem?

Zakaj so se otroci, prisotni na treningu, odločili za plezanje?

1.2 Kaj pa ti meniš?

A je Firbcologoma plezanje všeč? Kako se izrazita? Kako bi ti rekel/rekla prijateljem, da ti je neki šport všeč, da ti je tam lepo?

Je plezanje primernejše za dekleta ali za fante? Ali je spol sploh odločujoč za uspeh v tej športni disciplini? Utemelji.

Rekreacija za dečke in deklice ločeno? Ali misliš, da obstajajo športi, v katerih so dekleta uspešnejša od fantov in nasprotno? Kateri so ti športi in zakaj so pri njih fantje/dekleta uspešnejši? Utemelji.

V nekaterih disciplinah tekmujejo fantje in dekleta oz. moški in ženske ločeno. Poznaš tudi discipline, v katerih tekmovalci niso ločeni po spolu?

3. Če se ukvarjamo s športom, se lahko tudi poškodujemo. K vsaki od spodnjih sličic prepisi eno ali več izjav iz okvirčka.

Imam vnetje mišice.

Nerodno sem stopila in si zvila gleženj.

Pri servisu sem si izpahnil ramo.

Motokrosist si je ob padcu zlomil čeljust.

Včeraj mi je spet oteklo koleno.

Na treningu odbojke sem si zlomila zapestje.

Zaradi zloma golenice moram tri mesece nositi mavec.

Nogometaš je utrpel pretres možganov.

3.1 Si se kdaj že poškodoval_a med treningom ali med pristočasno športno dejavnostjo? Opiši, kateri del telesa si si poškodoval_a. Kako si odpravil_a poškodbo?

POZOR!

PREVOD

Glagol *rompere/rompersi* ima v italijanščini več pomenov:

Pri nas ga zato pogosto prevajamo kar z glagoloma *razbiti* ali *razbivati*:
Pravimo, da *razbijemo skodelico*, da si *razbijemo roko* in da nam *starši razbivajo* ...

Ta raba je izrazito lokalna in jo razumejo samo tisti, ki govorijo tudi italijansko.

V slovenskem knjižnem jeziku se uporablja več različnih besed, in sicer:
skodelico **RAZBIJEMO**, *roko* **SI ZLOMIMO**, *starši nam* **TEŽIJO**.

 Kako se pa ti najpogosteje izraziš, ko prijatelju/prijateljici poveš, da so starši tečni? Obkroži in primerjaj s sošolci.

- La mamma rompe.
- Mama mi teži.
- Mama razbiva.
- Mama lomi.
- Drugo (dopiši): _____

 3.2 Alessia se je spustila s kolesom po strmem pobočju in ... O svojih dogodivščinah si zdaj dopisuje s prijateljem Bojanom iz Ljubljane. Pomagaj ji sestaviti zgodbo, ki bo za Bojana razumljiva – izberi ustrezen termin:

Ej, zdravo! A si res padla s kolesa al kaj???

Res, ja! Padla sem in *si razbila/zlomila roko*.

Uh, joj! To pa boli ... a ti je kdo pomagal?

Ja, soseda me je videla in me takoj odpeljala na *prvo pomoč/urgenco*.

Kaj pa so ti tam naredili?

Najprej so mi *dali/naredili* injekcijo proti bolečinam, potem pa sem šla še na *žarke/rentgen*.

In diagnoza?

Roka v gipsu, čez 3 tedne *sem naročena/ imam zmenek* pri ortopedu ...

4. Šport in skrb za okolje – ju lahko povežemo?

4.1 Ali ukvarjanje s športom onesnažuje okolje? Ali okolje z našim športnim udeleževanjem spreminjamo? Kako? Odgovor utemelji.

Preberi spodnjo izjavo in obkroži odgovor, s katerim se bolj strinjaš:

Smučarji ogrožajo življenje v gorah.

DRŽI

NE DRŽI

NE ENO NE DRUGO

Svojo izbiro utemelji.

4.2 Preberi članek in odgovori na vprašanja.

Smučarji ogrožajo življenje v gorah

V okviru Mreže zavarovanih območij v Alpah Alparc, v kateri aktivno sodeluje tudi Triglavski narodni park (TNP), so začeli kampanjo ozaveščanja z naslovom Bodi del gora.

Njen namen je informiranje javnosti o negativnih posledicah zimskih dejavnosti za prostoživeče živali in spodbujanje odgovornega obiskovanja gora.

Kot so sporočili iz TNP, je pozimi priljubljena dejavnost v gorah turna smuka. To sta en dan ali več trajajoča hoja in drsenje po snegu na smučeh ali na snežni deski, navadno v visokogorju, zlasti v zimskem in spomladanskem času ter brez uporabe žičnic. Turna smuka poteka zunaj urejenih smučišč. Vendar pa strokovnjaki opozarjajo, da v gorah nismo sami. Ne smemo pozabiti, da prostoživeče živali pozimi upočasnijo svoj življenjski ritem. Da lahko preživijo zimo in se zavarujejo pred plenilci, se morajo prilagoditi težjim razmeram. Kar je za smučarja prostor svobode in sprostitve, je za živali življenjski prostor.

V kampanji želijo opozoriti ljudi, kako naj ravnajo, da ne bodo vznemirjali živali. Ljudi želijo obvestiti tudi, kje vse so predlagane mirne cone in kje bi turno smučanje zunaj markiranih poti prepovedali.

Nad tem pa seveda niso navdušeni ljubitelji turnega smučanja, ki bi radi uživali v neokrnjeni naravi. A očitno bo vendarle treba nekaj ukreniti, saj gre za ohranjanje ekosistemov.

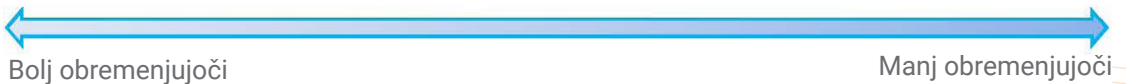
(Povzeto po: <https://novice.svet24.si/clanek/novice/slovenija/5a78642c5e567/smucarji-ogrozajo-zivljenje-v-gorah>, 12. 3. 2018, prir.)

- Zakaj je pomembno, da se javnost informira o negativnih posledicah zimskih dejavnosti?
- Katera športna dejavnost ogroža prostoživeče živali v TNP? Opiši jo.
- Kaj v TNP predlagajo kot rešitev problema?
- Ali so turni smučarji zadovoljni s predlogom? Utemelji.
- Kaj bi ti predlagal_a kot rešitev problema?
- Ali veš, kje se razprostira Triglavski narodni park? Označi ga na spodnjem zemljevidu. Nato s pomočjo atlasa preveri, ali si območje Triglavskega narodnega parka pravilno vrisal.

4.3 Nekateri športi so za naravo bolj obremenjujoči, drugi so naravi prijaznejši. Razvrsti spodnje športe v tabelo.

motokros – kolesarjenje – formula 1 – lokostrelstvo – planinstvo – jadranje – golf – vodno smučanje – reli

Ali bi se sam_a odločil_a za šport, za katerega bi vedel_a, da onesnažuje okolje? Zakaj da/ne? Utemelji.

5. Ekstremni športi

Nekateri športniki radi preizkušajo meje lastnih zmogljivosti in jih tako velikokrat tudi premaknejo. Med ekstremne športe prištevamo potapljanje na vdih, padalstvo, ultramaraton in podobne discipline. Preberi vprašanja, razmisli in odgovori.

- Zakaj se ljudje odločajo za ekstremne športe, čeprav so lahko nevarni?
- Bi se kdaj preizkusil_a v tem športu? Zakaj da/ne? Utemelji.
- Ali misliš, da se v ekstremnem športu preizkušajo samo moški ali tudi ženske? Zakaj misliš tako?

5.1 Preberi, kaj o ekstremnem športu meni Rahela Rozman, skakalka s padalom iz Slovenije. Bodi pozoren/pozorna na pomen podčrtanih delov besedila.

»Pri skokih iz letala je glavna poanta doživljanje prostega pada. Gre za to, da pri hitrosti okoli 200 km/h dravimo proti zemlji v povprečju eno minuto, nato pa na določeni višini odpremo padalo, s katerim se varno vrnemo na tla. Pogosto slišimo, da so padalci 'adrenalinski odvisniki' in ljudje, ki izzivajo usodo, vendar ni vedno tako. Jaz menim, da so padalci ljudje, ki življenje uživajo z veliko žlico. Verjetno mi je bila ljubezen do tega položena že v zibelko. Od malih nog sem fantazirala o letenju. Že v vrtcu so se vse punčke vedno hotele igrati princeske, jaz pa sem si želela biti 'Supergirl' – ženska, ki leti. Obljubila sem si, da bom nekega dne poletela. In to sem tudi naredila. Zelo lep in nekako poseben občutek je uresničevati sanje iz otroštva. Ne za druge ljudi, samo sam zase.«

(<http://www.ekodezela.si/aktualno/ekstremni-sport-kaj-zene-te-sportnike/>, 14. 4. 2018, prir.)

5.2 Podčrtani deli povedi so frazemi. Povedi spremeni tako, da boš z drugimi besedami in besednimi zvezami ohranil_a (skoraj) isti pomen sporočila. Glej primer.

Padalci so ljudje, ki izzivajo usodo.

Padalci so ljudje, ki ravnajo predrzno in nepremišljeno.

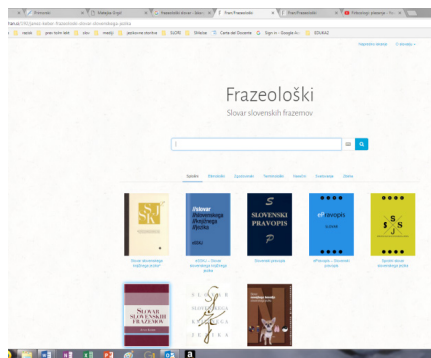
Padalci so ljudje, ki življenje uživajo z veliko žlico.

Padalci so ljudje, ki

Ljubezen do letenja je bila Raheli položena v zibelko.

Rahela od malih nog fantazira o letenju.

5.3 Razlago pomena frazem lahko dobimo v Frazeološkem slovarju. Do njega dostopamo na portalu www.fran.si. Včasih so frazemi umeščeni tudi v SSKJ.

V iskalno vrstico vtipkamo iskano besedo (npr. žlica, zibelka ...), nato pa v seznamu frazemov kliknemo na tistega, ki nas najbolj zanima – tako dobimo razlago danega frazema.

Preveri, ali si gornje frazeme ustrezno pretvoril_a.

5.4 Oglej si prevode zgornjih frazemov v italijanščino.

I paracadutisti sono persone che *sfidano la sorte*.
 I paracadutisti si godono la vita *con il cucchiaino grande*.
 A Rahela la passione per il volo *era stata messa nella culla*.
 Rahela sognava di volare *dalle gambe piccole*.

Kateri prevodi se ti zdijo ustrezni in kateri ne? Zakaj?

Ali imajo frazemi dobeseden pomen? DA NE

Jih lahko prevajamo dobesedno, tako da prevedemo vsako njihovo sestavino posebej?

izzivati usodo
 ↓ ↓
 sfidare la sorte

(fantazira) od malih nog
 ↓ ↓ ↓
 (sognare) dalle piccole gambe

5.5 Poskusi zdaj prevesti v slovenščino nekaj italijanskih frazemov:

italijanski frazem (splošna različica)	slovenski frazem (splošna različica)	slovenski frazem (splošna različica)
non vedo l'ora		
mi sono rotto le scatole		
fa schifo		
ho fretta		
prendo l'autobus		
trovo il compito difficile		

5.6 Opazuj lokalno in splošno rabo frazemov v slovenskem jeziku. Se rabi razlikujeta? Zakaj da/ne? Utemelji svoj odgovor!

POZOR!

FRAZEOLŠKI KALKI

Dobesedno prevedeni frazemi so redko posrečeni. Razumejo jih namreč le tisti govorniki, ki poznajo tudi jezik, v katerega smo frazem prevedli.

Če tako prevedene frazeme uporabljamo pri sporazumevanju z osebami, ki izvirnika ne poznajo, so naši stavki nerazumljivi, včasih celo smešni.

Tistim prevodom, ki so za splošno sporazumevanje z govorniki, ki ne poznajo izvirnika, neustrezni, pravimo **FRAZEOLŠKI KALKI**.

Projektne partnerji / Partner del progetto

INŠTITUT ZA NARODNOSTNA VPRAŠANJA
INSTITUTE FOR ETHNIC STUDIES

Societât
Filologjiche
Furlane

Societâ
Filologica
Friulana

Università
Ca' Foscari
Venezia

Pridruženi partnerji / Partner associati

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST, KULTURO IN ŠPORT

REGIONE AUTONOMA
FRIULI VENEZIA GIULIA

Ufficio Scolastico Regionale
per il Friuli Venezia Giulia

Projekt EDUKA2 Čezmejno upravljanje izobraževanja financira Program sodelovanja Interreg V-A Italija-Slovenija 2014–2020 (www.ita-slo.eu) s sredstvi Evropskega sklada za regionalni razvoj. Cilj projekta EDUKA2 je krepitev čezmejnega sodelovanja na področju izobraževanja z razvijanjem enotnih didaktičnih orodij in izobraževalnih modelov.

V sklopu projekta EDUKA2 smo oblikovali:

- učne enote in t. i. čezmejne razrede za različna predmetna področja;
- didaktično gradivo za pouk manjšinskih jezikov in literature čezmejnega območja;
- orodja za poučevanje slovenščine in italijanščine kot sosedskih jezikov v šolah;
- programe izobraževanja vzgojiteljev, učiteljev in profesorjev;
- podporno gradivo in svetovanje za študente in diplomante pri postopkih priznavanja izobrazbe in poklicnih kvalifikacij pridobljenih v sosednji državi.

Več o gradivu in e-izobraževanju za pedagoške delavce na www.eduka2.eu in FB strani Projekt/Progetto Eduka2.

EDUKA2 - Per una governance transfrontaliera dell'istruzione è un progetto finanziato nell'ambito del Programma di Cooperazione Interreg V-A Italia-Slovenia 2014-2020 (www.ita-slo.eu) con il Fondo Europeo di Sviluppo Regionale.

L'obiettivo del progetto EDUKA2 è rafforzare la cooperazione transfrontaliera nel settore dell'istruzione tramite la creazione di strumenti di didattica e modelli formativi condivisi.

Nell'ambito del progetto EDUKA2 sono state realizzate:

- unità didattiche e "classi transfrontaliere" per materie diverse;
- materiale didattico per l'insegnamento delle lingue minoritarie e delle letterature dell'area transfrontaliera;
- strumenti di insegnamento dello sloveno e italiano come lingua del vicino nelle scuole;
- corsi di formazione per docenti;
- materiali di supporto e orientamento a studenti e laureati nelle procedure per il riconoscimento dei titoli e delle qualifiche professionali acquisite nel paese confinante.

Per i materiali e i corsi e-learning per i docenti consultare www.eduka2.eu e la pagina FB Projekt/Progetto Eduka2.

EDUKA2

ČEZMEJNO UPRAVLJANJE IZOBRAŽEVANJA

PER UNA GOVERNANCE TRANSFRONTALIERA DELL'ISTRUZIONE